

Nr 220.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående särskild tjänstårsberäkning i fråga om tillfällig löneförbättring för vissa underofficerare av 2:a graden vid kustartilleriet; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att envar av underofficerarna av 2:a graden vid kustartilleriet N. J. Winberg, O. Hellström, D. J. Andersson och G. Bohlin må för åtnjutande av tillfällig löneförbättring för tiden från och med år 1918 tillgodoräkna sig den tid utöver 6 år, varunder han innehaft lön i 1:a lönegraden för manskap.

GUSTAF.

Erik Palmstierna.

*Utdrag av protokollet över sjöförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 14 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet friherre Palmstierna anförde härefter:

I särskilda genom chefen för kustartilleriet till Kungl. Maj:t insända ansökningar hava underofficerarna av 2:a graden vid kustartilleriet N. J. Winberg, O. Hellström, D. J. Andersson och G. Bohlin anhållit om åtgärder i syfte att vid bestämmande av dem tillkommande tillfällig löneförbättring enligt kungörelsen den 20 juni 1918 angående grunder för tillfällig löneförbättring under åren 1918 och 1919 för viss personal vid marinen förbättrad tjänstårsberäkning måtte beredas sökandena. För sökandena Winberg, Hellström och Andersson har av chefen för kustartilleriet ifrågasatts, att de måtte såsom tjänstår för erhållande av

löneförbättring få på visst sätt tillgodoräkna sig annan manskapstjänstgöring vid armén eller kustartilleriet än sådan, som i omedelbar följd infallit närmast före vederbörandes befordran till underofficer. För Bohlin, som vunnit första anställning vid kustartilleriet omedelbart i beställning av 1:a lönegraden, har åter nämnda chef föreslagit, att redan vid anställningens erhållande sex år finge anses intjänade.

Över ansökningarna hava utlåtanden avgivits dels den 14 augusti 1918 av chefen för marinstabem, som därvid tillstyrkt bifall till ansökningarna på sätt chefen för kustartilleriet föreslagit, dels ock den 28 november 1918 av marinförvaltningen, som ansett sökandena jämlikt bestämmelserna i reglemente för marinen berättigade att såsom extra tjänstetid vid kustartilleriet i varje fall tillgodoräkna sig den tid, de anhållit få beräkna.

Chefen för
marinstabem.
Marinförvalt-
ningen.

• Därefter hava sakkunniga för verkställande av utredning och utarbetande av förslag rörande löneroglering för arméns och marinens personal den 28 februari 1919 avgivit utlåtande över ansökningarna.

1918 års sak-
kunniga.

De sakkunniga hava till en början lämnat följande redogörelse för tillkomsten av de i förevarande ämne gällande bestämmelser.

I syfte att åstadkomma utjämning i avlöningsförhållandena för de underofficerare vid marinen, vilka på grund av sämre befodringsmöjligheter vunnit befordran från manskapsbeställning efter en relativt lång anställningstid, hade enligt förslag av de sakkunniga, vilka jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 29 juni 1917 varit tillkallade för att utarbeta förslag rörande tillfällig löneförbättring från och med år 1918 för viss personal vid armén och marinen, tillkommit det i § 1 mom. 3 av ovan åberopade kungörelse den 20 juni 1918 intagna stadgandet, att underofficer av 2:a graden finge för erhållande av löneförbättring, därest han före befordran till underofficer av 2:a graden uppnått mer än tre tjänstår i beställning med lön i 1:a lönegraden för manskap, tillgodoräkna sig högst 9 år av den överskjutande tiden. I mom. 5 av samma paragraf stadgades vidare, likaledes enligt förslag av 1917 års avlönings-sakkunniga, att vid beräkning enligt mom. 3 av tjänstår i beställning med lön i 1:a lönegraden för manskap underofficer av 2:a graden endast finge tillgodoräkna sig sådan tid, som i omedelbar följd infallit närmast före hans befordran till underofficersbeställningen, men oberoende av huruvida tjänstgöringen fullgjorts vid flottan eller kustartilleriet.

Enligt vad som framginge av ovannämnda sakkunnigas betänkande (sid. 259 och 260) hade nu nämnda bestämmelser om underofficers rätt till tjänstårsberäkning tänkts böra få tillämpning vid en blivande definitiv löne reglering för ifrågavarande personal. Härvid hade de sakkunniga utgått därifrån, att såsom villkor för uppflyttning till högsta (första) lönegraden för manskap vid såväl flottan som kustartilleriet numera gälde, att vederbörande löntagare varit anställd vid sjömanskåren (resp. kustartilleriet) minst 72 månader, ävensom att den, som ifrågasattes till befordran, vore underofficerskorpral, d. v. s. att han genomgått all den utbildning, som krävdes för vinnande av underofficersbeställning.

I sitt betänkande hade 1917 års avlöningssakkunniga emellertid framhållit, att den föreslagna utgångspunkten för den tjänstårsberäkning, som sålunda vid en definitiv löne reglering borde ligga till grund för underofficerarens rätt till ålderstillägg, icke syntes kunna utan särskilda övergångsbestämmelser vinna tillämpning på, bland andra, vissa underofficerare vid kustartilleriet, nämligen dels sådana, som vid vapenslagets första uppsättande, efter att förut hava innehaft fast anställning vid armén och där i större eller mindre mån vunnit utbildning till underofficer, erhållit anställning såsom manskapsunderbefäl vid kustartilleriet, dels ock sådana, som visserligen vunnit sin första fasta anställning vid kustartilleriet men erhållit lön i 1:a lönegraden för manskap å tid, då, i olikhet med vad som numera gällde, denna lönegrad kunde vid kustartilleriet uppnås efter kortare anställningstid än 72 månader. Det vore givet, att enahanda förhållanden, som betingade dylika övergångsbestämmelser vid genomförandet av en definitiv löne reglering, även nödvändiggjorde särskilda föreskrifter rörande en tillfällig löneförbättring, vars belopp skulle bliva på visst sätt beroende av den föregående tjänstetidens längd.

Vad anginge de kustartilleriets underofficerare, vilka före övergången till manskapsanställning vid nämnda vapenslag haft fast anställning vid armén och där vunnit kompetens till underofficersbefordran, syntes dessa, oavsett om de sedermera före sin utnämning till underofficersbeställning vid kustartilleriet haft att undergå någon kompletterande utbildning eller ej, i avseende å tjänstårsberäkningen för erhållande av tillfällig löneförbättring böra få tillgodoräkna sig högst 9 år av den tid utöver 6 år, varunder vederbörande, efter vunnen behörighet till underofficersbefordran vid armén, i omedelbar följd innehaft beställning såsom underbefäl av manskapet vid något arméns truppförband eller vid kustartilleriet.

I fråga slutligen om den grupp av kustartilleriets underofficerare, som visserligen före sin befordran vid vapenslaget där undergått full-

ständig underofficersutbildning, men erhållit uppflyttning till beställning i 1:a lönegraden för manskap vid kustartilleriet å tid, då sådan uppflyttning kunde vinnas efter kortare anställningstid än 72 månader, syntes, i syfte att vinna största möjliga överensstämmelse med de regler, vilka föreslagits för den del av personalen, som övergått till kustartilleriet från armén, den övergångsbestämmelsen böra fastställas, att sådana underofficerare finge i avseende å tjänstårsberäkningen för erhållande av tillfällig löneförbättring tillgodoräkna sig högst 9 år av den tid utöver 6 år, varunder vederbörande före sin befordran till underofficer innehaft anställning vid kustartilleriet såsom underofficerskorpral med lön i 1:a lönegraden för manskap.

I huvudsaklig överensstämmelse med 1917 års sakkunnigas sålunda återgivna uttalanden hade i § 1 av det förslag till grunder för tillfällig löneförbättring under åren 1918 och 1919 för viss personal vid marinen, som var fogat vid Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (nr 362) till 1918 års lagtima riksdag, intagits följande bestämmelser, nämligen

a) i fråga om de kustartilleriets underofficerare, vilka haft fast anställning vid armén (mom. 12):

»Underofficer av 2:a graden vid kustartilleriet, som vid armén eller Karlskrona artillerikår vunnit kompetens till underofficersbeställning och i samband med kustartilleriets första uppsättande dit överflyttats och vilken efter sålunda vunnen kompetens varit under mer än 6 år anställd vid något av arméns truppförband, vid Karlskrona artillerikår eller vid kustartilleriet, må för erhållande av löneförbättring tillgodoräkna sig högst 9 år av den överskjutande tiden; samt

b) i fråga om de kustartilleriets underofficerare, som uppnått 1:a lönegraden för manskap efter kortare anställningstid än 72 månader (mom. 11):

»Underofficer av 2:a graden, som under tjänstetid såsom underofficerskorpral vid kustartilleriet uppflyttats till beställning i 1:a lönegraden för manskap efter kortare anställningstid än 72 månader, må för erhållande av löneförbättring allenast tillgodoräkna sig högst 9 år av den tid utöver 6 år, varunder han innehaft lön i 1:a lönegraden för manskap.»

Förstnämnda stadgande inginge i oförändrad form såsom § 1 mom. 12 i merberörda kungörelse den 20 juni 1918.

Frågan om den senare bestämmelsens avfattning hade däremot vid propositionens behandling i riksdagen blivit föremål för särskilt ändringsförslag i en inom andra kammaren väckt motion (nr 415), däri anförts huvudsakligen följande.

Genom det föreslagna stadgandet syntes vissa underofficerare vid kustartilleriet med hänsyn till lönetursberäkning komma i en ogynnsammare ställning än deras vederlikar vid flottan och jämväl armén. Utbildningstiden för ernående av lön i 1:a lönegraden för manskap (underofficerskorpralsgraden) vid flottan vore och hade hela tiden varit 72 månader eller 6 år. Lades härtill de 3 år i beställning med lön i 1:a lönegraden för manskap, som enligt propositionen fordrades, innan lönetursberäkningen började, utgjorde detta tillhoppa 9 år. Vid kustartilleriet däremot hade utbildningstiden för ernandet av underofficerskorpralsgraden, vilken emellertid numera även där utgjorde 72 månader, förut varit endast 4 å 5 år. Då ifråga om de underofficerare, som haft denna kortare utbildningstid, föreskrevs, att de skulle hava tjänstgjort i 6 år i 1:a lönegraden för manskap, innan deras lönetursberäkning toge sin början, följde därav, att de erhöle sina ålderstillägg 1 å 2 år senare än övriga underofficerare, 6 tjänstår utan lönetursberäkning samt 4 å 5 års utbildning utgjorde nämligen 10 eller 11 år, då övriga underofficerare icke hade att räkna med mera än 9 år för uppflyttning i högre löneklass.

Ovan påpekade olikhet, som icke kunde sägas stå i full överensstämmelse med rättvisa och billighet, vore avhjälpt genom att utbyta 6 år mot resp. 4 å 5 år. Som det emellertid av praktiska skäl torde vara olämpligt, att bestämmelserna upptoge två siffror, borde siffran 6 utbytas mot 5. Visserligen finge de av kustartilleriets underofficerare, som haft 5-årig utbildning, även genom denna ändring liksom skänka bort ett år av tiden för lönetursberäkning, men det bleve i allt fall ett år mindre än enligt Kungl. Maj:ts förslag.

På grund av det sålunda anförda hade i motionen hemställts, att riksdagen ville besluta, att uti de av Kungl. Maj:t genom propositionen nr 362 föreslagna grunder för tillfällig löneförbättring under åren 1918 och 1919 för viss personal vid marinen mom. 11 av § 1 måtte erhålla följande ändrade lydelse: »Underofficer av 2:a graden, som under tjänstetid såsom underofficerskorpral vid kustartilleriet uppflyttats till beställning i 1:a lönegraden för manskap efter kortare anställningstid än 72 månader, må för erhållande av löneförbättring allenast tillgodoräkna sig högst 9 år av den tid utöver 5 år, varunder han innehaft lön i 1:a lönegraden för manskap».

Efter det statsutskottet låtit utarbета nytt förslag till lydelse av förevarande moment, hade riksdagen godkänt denna lydelse, och vore § 1 mom. 11 i kungörelsen den 20 juni 1918 följaktligen avfattad sålunda:

»Underofficer av 2:a graden, som under tjänstetid såsom underofficerskorpral vid kustartilleriet uppflyttats till beställning i 1:a lönegraden för manskap efter kortare anställningstid än 72 månader, må för erhållande av löneförbättring allenast tillgodoräkna sig högst 9 år av den tid utöver 3 år, som förflutit efter en tjänstetid vid kustartilleriet av 72 månader och varunder han innehaft lön i 1:a lönegraden för manskap.»

De sakkunniga hava vidare anfört följande.

Genom nyssnämnda förändring hade visserligen en förbättrad lönetursberäkning beretts åtskilliga av kustartilleriets ifrågavarande underofficerare, men det torde hava förbisetts, att därigenom andra dylika beställningshavare, som i sin anställning såsom manskap erhållit beställning i 1:a lönegraden antingen — i likhet med Bohlin — omedelbart vid anställlandet eller inom relativt kort tid — vilket vore förhållandet med de tre övriga sökandena — kommit i ett ogynnsammare läge i fråga om lönetursberäkningen än om Kungl. Maj:ts förslag vunnit bifall.

Av den lämnade redogörelsen för tillkomsten av de föreskrifter i kungörelsen den 20 juni 1918, som avsåge tjänstårsberäkningen för underofficerare vid kustartilleriet, framginge, att specialbestämmelserna i § 1 mom. 11 och 12 för sin tillämpning, likaväl som huvudstadgandet i mom. 3, förutsatte, att den i förstnämnda båda moment avsedda underofficerspersonal icke finge tillgodoräkna tjänstår i beställning såsom manskap i annat fall än att dylika tjänstår infallit i omedelbar följd närmast före befordran till underofficersbeställningen och — med allenast det i mom. 12 stadgade undantaget — fullgjorts vid flottan eller kustartilleriet.

Vad beträffade frågan om förbättrad tjänstårsberäkning för sökandena, ansåge de sakkunniga, att de förslag i nämnda hänseende, som avgivits av chefen för kustartilleriet — och vilka, enligt vad ovan framhållits, ginge ut på *dels* att tre av sökandena skulle för dylik tjänstårsberäkning få på visst sätt tillgodoräkna sig annan manskaps-tjänstgöring vid armén eller kustartilleriet än sådan, som i omedelbar följd infallit närmast före vederbörandes befordran till underofficer, *dels ock* att den fjärde av sökandena, som vunnit sin första anställning såsom manskap vid kustartilleriet omedelbart i 1:a lönegraden, skulle redan vid anställningens erhållande anses hava intjänat sex år — vore stridande mot grunderna för den tjänstårsberäkning, som i sammanhang med den tillfälliga löneförbättringen blivit fastställd, och att samma förslag följaktligen icke borde vinna avseende.

De sakkunniga hade emellertid ansett sig böra undersöka, om icke en förbättrad lönetur kunde ifrågakomma för sökandena, utan att avvikelse skedde från nyssnämnda grunder.

Då emellertid stadgandet i § 1 mom. 11, jämfört med bland annat föreskriften i mom. 5, otvivelaktigt torde få anses tillämpligt å dem, syntes någon förbättrad lönetursberäkning utöver den, som redan kommit dem till del, icke kunna beredas dem annat än med riksdagens medverkan. En framställning i berörda syfte ansåge de sakkunniga skälig, så tillvida som för sökandena, på sätt i det föregående vore nämnt, löneturen skulle, om den i Kungl. Maj:ts ovannämnda proposition (n:r 362) till 1918 års lagtima riksdag föreslagna lydelsen av § 1 mom. 11 av grunderna för den tillfälliga löneförbättringen vunnit godkännande, hava gestaltat sig fördelaktigare än med den formulering, författningsrummet erhållit på grund av det i ovannämnda motion framställda ändringsyrkandet.

Beträffande den tid, då sökandena vunnit anställning vid kustartilleriet och då de erhållit beställning i 1:a lönegraden samt sedermera befordrats till underofficersbeställning, hänvisade de sakkunniga till följande översikt.

Beställningshavarens namn.	Anställning vid kustartilleriet.	Beställning i 1:a lönegraden.	Underofficersbeställning.
Winberg	9/12 1905	31/8 1906	31/7 1915
Hellström	10/1 1905	22/8 1906	24/4 1918
Andersson	12/1 1905	22/8 1906	9/6 1918
Bohlin	14/11 1908	14/11 1908	31/6 1917

I enlighet med dessa anställningsförhållanden skulle sökandena vid tillämpning av Kungl. Maj:ts nyssnämnda förslag få för åtnjutande av förhöjning i löneförbättring räkna tjänstår i följande ordning, nämligen: Winberg, Hellström och Andersson från och med den 1 januari 1913 samt Bohlin från och med den 1 januari 1915.

De sakkunniga förutsatte, att, därest Kungl. Maj:t och riksdagen skulle godkänna de sakkunnigas förslag rörande tjänstårsberäkningen för sökandena, för dem erforderliga tillägg i löneförbättringen, i vad de belöpte på år 1919, finge utgå från det på extra stat för detta år under riksstatsens femte huvudtitel uppförda förslagsanslaget till tillfällig löneförbättring för viss personal vid marinen. Vad anginge dylikt tillägg

för år 1918 torde Kungl. Maj:t kunna finna möjlighet att av tillgängliga medel bereda sådant åt löntagare, som skulle äga utbekomma sådan förmån.

På grund av vad de sakkunniga sålunda i ärendet anfört hemställdes de sakkunniga, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva, att en var av underofficerarna av 2:a graden vid kustartilleriet N. J. Winberg, O. Hellström, D. J. Andersson och G. Bohlin finge för åtnjutande av tillfällig löneförbättring för tiden från och med år 1918 tillgodoräkna sig den tid utöver 6 år, varunder han innehåft lön i 1:a lönegraden för manskap.

Såsom de sakkunniga framhållit, hava sökandena genom den lydelse, stadgandet i § 1 mom. 11 av berörda kungörelse den 20 juni 1918 erhållit, kommit i en ogynnsammare ställning vid beräkandet av tjänstår för erhållande av tillfällig löneförbättring än som blivit fallet, därest den av Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen av nämnda stadgande vunnit bifall, något som förvisso icke avsetts. Då det synes önskvärt att om möjligt bereda sökandena förbättrad lönetur i förevarande avseende och detta låter sig göra utan avvikelse från huvudgrunderna för den tjänstårsberäkning, som blivit fastställd i sammanhang med tillerkännande av den tillfälliga löneförbättringen, genom att tillåta sökandena — på sätt vid bifall till Kungl. Maj:ts i det föregående omförmälda förslag skulle hava blivit förhållandet — för åtnjutande av denna löneförbättring för tiden från och med år 1918 tillgodoräkna sig den tid utöver 6 år, varunder de innehåft lön i 1:a lönegraden för manskap, anser jag mig böra biträda de sakkunnigas därom framställda förslag. Härför torde emellertid erfordras riksdagens medverkan.

Departements-
chefens
yttrande.

Under år 1918 har tillfällig löneförbättring utgått till Bohlin med 75 kronor och till envar av de övriga sökandena med 275 kronor. För år 1919 skulle de enligt nu gällande bestämmelser erhålla sådan löneförbättring med enahanda belopp. Vid bifall till det nu framställda förslaget skulle den tillfälliga löneförbättringen för år 1918 beträffande Bohlin ökas med 200 kronor till 275 kronor men bliva oförändrad för de övriga sökandena. För år 1919 skulle den för samtliga sökandena utgå med 200 kronor högre belopp än vid tillämpning av nu gällande bestämmelser och sålunda utgöra 275 kronor för Bohlin och 475 kronor för envar av de övriga. Den av mitt förslag föranledda kostnaden belöper sig alltså till 200 kronor för år 1918 och 800 kronor för år 1919 eller sammanlagt 1,000 kronor.

I avseende å bestridandet av denna kostnad ansluter jag mig till de sakkunnigas förslag.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att envar av underofficerarna av 2:dra graden vid kustartilleriet N. J. Winberg, O. Hellström, D. J. Andersson och G. Bohlin må för åtnjutande av tillfällig löneförbättring för tiden från och med år 1918 tillgodoräkna sig den tid utöver 6 år, varunder han innehaft lön i 1:a lönegraden för manskap.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Ridderstad.